

دیده بان تحریم

دوهفته نامه‌ی رصد و تحلیل تحریم

شماره‌ی ۶ - مهر ۱۴۰۳ - نوبت اول

مرکز تحلیل
راهبردی و بین الملل

- ۱..... کلام سردبیر
- ۲..... اقدام تحریمی و سیاسی مشترک آمریکا و اروپا علیه ایران در پی شایعه‌ی صادرات موشک‌های بالستیک ایران به روسیه
- ۴..... وضع ممنوعیت استفاده از نرم‌افزار و سخت‌افزارهای چینی در خودروهای آمریکایی
- ۵..... تمدید تحریم‌های شورای اروپا علیه شخصیت‌های روسی
- ۸..... فهرست برجسب‌های تحریمی

کلام سردبیر

بر خلاف شماره‌ی قبل، در بازه‌ی زمانی مربوط به این شماره از «دیده‌بان تحریم» شاهد تعداد بیش‌تری کنش تحریمی علیه جمهوری اسلامی ایران از سوی غرب بودیم. انتشار شایعه‌ی تحویل موشک‌های ایرانی به روسیه و همچنین فرا رسیدن سالگرد دوم ناآرامی‌ها در ایران به بهانه‌ی فوت مهسا امینی را می‌توان از دلایل این امر دانست. اوفک در اقدامی تحریمی، ۱۰ فرد، شش نهاد و چهار کشتی مرتبط با انتقال تسلیحات ایران به روسیه را هدف تحریم قرار داد. هم‌زمان با این اقدام، فرانسه، آلمان و انگلیس با صدور بیانیه‌ای مشترک، صادرات موشک‌های بالستیک از ایران به روسیه را محکوم کرده و در کنار برخی اقدامات تحریمی، ارائه‌ی خدمات هوایی به هواپیمایی جمهوری اسلامی در کشورهای اروپایی را ممنوع اعلام کردند. این در حالی است که ایران ارسال موشک به مسکو را تکذیب کرده است. نکته‌ی مهم در این رابطه، هماهنگی غرب در کنش علیه جمهوری اسلامی است. رویکرد کنونی آمریکا و اروپا با ایران یک رویکرد تقابلی بوده و آن‌ها در برهه‌ی کنونی هرگز خود را در نقطه‌ی تعامل با ایران و احیاناً مذاکره برای رسیدن به یک توافق نمی‌بینند. در داخل اما رویکرد دولت و وزارت خارجه‌ی جمهوری اسلامی با این واقعیت هم‌خوانی ندارد. ارسال پیام‌هایی مبنی بر آمادگی برای احیای برجام و امثال آن، آن هم در زمانی که غرب به دلیل دو جنگ اوکراین و غزه (و اخیراً لبنان) با دیده‌ی متهم به ایران می‌نگرد، حتی از نظر کارشناسان غربی هم واقع‌بینانه نیست.

نبرد کم‌سروصدا اما عمیق آمریکا با چین در دو هفته‌ی اخیر نیز در دو ساحت فناوری و نظامی ادامه دارد. از سویی وزارت خارجه‌ی چین با استناد به «قانون مقابله با تحریم‌های خارجی»، نه شرکت نظامی آمریکایی را به دلیل فروش تسلیحات به تایوان در فهرست تحریم خود قرار داد. از طرف دیگر، آمریکا نیز استفاده از نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای چینی در خودروهای برقی و هوشمند آمریکایی را ممنوع اعلام کرد.

فناوری به عنوان یکی از حوزه‌های کلیدی در رقابت بین آمریکا و چین، اهمیت زیادی یافته است. در دهه‌های گذشته، تسلط آمریکا بر فناوری‌های نوین به عنوان یکی از ارکان اصلی قدرت این کشور عمل کرده است. اما با ظهور چین به عنوان یک رقیب جدی در عرصه فناوری، به‌ویژه در زمینه‌های خاص، آمریکایی‌ها احساس می‌کنند که اکنون با چالشی جدی در این حوزه مواجه‌اند. این تحول باعث شده تا آمریکا به‌طور خاص به موضوعات حساس فناوری توجه بیش‌تری داشته باشد. در این راستا، سه زمینه‌ی اصلی، یعنی هوش مصنوعی، فناوری کوانتومی و میکروالکترونیک، به‌عنوان محورهای اصلی نگرانی آمریکا مطرح شده‌اند. یکی از نمونه‌های بارز اقدامات آمریکا در این حوزه، فرمان اجرایی ۱۴۱۰۵ است که در مرداد ۱۴۰۲ به امضای بایدن رسیده است. این فرمان بخشی از تلاش‌های آمریکا برای ایمن‌سازی زیرساخت‌های فناوری خود و جداسازی محصولات فناورانه مصرفی از زنجیره ارزش چین است. هدف از این اقدامات، کاهش وابستگی به چین و تقویت موقعیت آمریکا در رقابت‌های جهانی فناوری است.

بارها تأکید شده است که تحولات مربوط به تقابل روسیه و اروپا (و به‌طور کلی غرب) و نوع تحریم‌های اعمال‌شده بر مسکو نشان‌دهنده‌ی این واقعیت است که جدایی میان اروپا و روسیه به مراحل غیرقابل بازگشتی نزدیک می‌شود. حتی اگر جنگ نظامی بین روسیه و اوکراین به نوعی به پایان برسد، به نظر می‌رسد که اولاً، زمینه‌های ممکن برای درگیری‌های آینده در آن حوزه‌ی جغرافیایی-سیاسی به‌طور کامل از بین نرود و ثانیاً، سیاست‌های آمریکا و غرب در زمینه‌ی تحریم‌ها و دور نگه داشتن روسیه و کشورهای غیرهمسو از زنجیره‌های تأمین و ارزش غرب تغییری نکنند. این تحلیل به‌ویژه پس از آغاز تحریم‌های ثانویه‌ی ریسک‌محور آمریکا علیه روسیه در چند ماه گذشته، قوت بیش‌تری یافته است. دلالت این ماجرا برای جمهوری اسلامی ایران این است که کشور باید با گذر از روایت‌ها و تحلیل‌های قدیمی که مبتنی بر جهان یک‌پارچه و مفهوم جهانی‌سازی بود، به فکر جانمایی صحیح خود در جهان جدید از جمله از طریق طراحی هم‌کاری‌های راهبردی و بلندمدت با کشورهایی چون روسیه و چین باشد و هم‌زمان، با نهایت دقت و هشیاری، مراقب اختلال‌گری غرب در این کلان‌پروژه باشد.

اقدام تحریمی و سیاسی مشترک آمریکا و اروپا علیه ایران در پی شایعه‌ی صادرات موشک‌های

بالستیک ایران به روسیه

دفتر پایش دارایی‌های خارجی در ۲۰ شهریور ۱۴۰۳ (۱۰ سپتامبر ۲۰۲۴) در واکنش به خبری غیرقطعی مبنی بر تحویل موشک‌های بالستیک دوربرد از ایران به روسیه، ۱۰ فرد، شش نهاد و چهار کشتی مرتبط با انتقال تسلیحات ایران به روسیه را هدف تحریم قرار داد. طبق گزارش وزارت خزانه‌داری آمریکا، این تجهیزات در اوایل ماه جاری میلادی، از طریق هواپیماهای شرکت «ایران ایر» و چند کشتی روسی جابه‌جا شده‌اند. این اقدام پس از آن صورت پذیرفت که آمریکا و متحدانش، در هفته‌های اخیر با هشدارهای مکرر به صراحت اعلام کردند که اگر موشک‌های ایرانی به روسیه تحویل داده شود، اقدامات جدید و قابل‌توجهی علیه ایران انجام خواهند داد.

به علاوه، دولت انگلیس در جهت همراهی با آمریکا در تنبیه ایران، «حمزه قلندری» معاون بین‌الملل وزارت دفاع، «علی جعفرآبادی» فرمانده فضایی نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و «سید مجید موسوی» جانشین فرمانده نیروی هوافضای سپاه را به فهرست تحریم‌های خود اضافه نمود. همچنین طی این اقدام، نهادهای «سازمان منطقه آزاد انزلی، شرکت بهارستان کیش، سعد سازه فراز شریف و چکاد صنعت فراز» هم تحریم شدند. طبق اعلام وزارت امور خارجه انگلیس دارایی‌های افراد و نهادهای تحریم شده در این کشور مسدود و شرکت‌ها و شهروندان انگلیسی از مرادده مالی با آنان ممنوع شدند. همچنین اشخاص حقیقی تحریم شده حق سفر به انگلیس را نداشته و ورود یا گذر آن‌ها به این کشور ممنوع است.

در همین تاریخ، دولت‌های فرانسه، آلمان و انگلیس طی بیانیه‌ای، به طور مشترک صادرات موشک‌های بالستیک توسط ایران و سفارش آن‌ها توسط روسیه را محکوم کردند. این سه کشور، پیش از این اعلام کرده بودند که اگر انتقال تسلیحات توسط ایران صورت بگیرد گام‌هایی جدی علیه تهران خواهند داشت. آن‌ها طی این بیانیه، اعلام کردند: «ما اکنون به شواهدی دست یافته‌ایم که انتقال تجهیزات موشکی و پهپادی توسط ایران را تایید می‌کند.» تروئیکای اروپایی، به دنبال این امر، از لغو کلیه توافقات دوجانبه خدمات هوایی با ایران - از جمله با شرکت هواپیمایی ایران ایر - خبر دادند و از ایران خواستند که هرگونه حمایتی از روسیه را متوقف نماید.

تحلیل:

در رابطه با این اقدام تحریمی که با هماهنگی کامل جبهه‌ی غرب شامل آمریکا و سه کشور اروپایی علیه جمهوری اسلامی ایران انجام شد چند نکته می‌توان مطرح کرد. اولاً، اقدام فوق نشان می‌دهد که تحریم تسلیحاتی ایران، فارغ از این که نظر سازمان ملل در این باره چه باشد، هم‌چنان با قوت توسط آمریکا و اروپا ادامه داشته و یکی از موضوعات اصلی تحریم علیه کشور است. این در حالی است که تحریم تسلیحاتی ایران ناشی از قطع‌نامه‌های شورای امنیت سازمان ملل در مهرماه ۱۴۰۲ (سال هشتم برجام) رسماً منقضی شد. با توجه به این وضعیت، و به‌خصوص با توجه به این که از مهر ۱۴۰۲ به این سو اروپا و آمریکا تلاش کردند مفاد قوانین تحریمی شورای امنیت مرتبط با تسلیحات ایران را در قوانین داخلی خود بگنجانند، نگرانی از فعال‌سازی سازوکار ماشه در سال دهم برجام (مهر ۱۴۰۵) حتی بیش از گذشته از موضوعیت می‌افتد. چه این که همین حالا سنگین‌ترین تحریم‌های تسلیحاتی علیه کشور هم تصویب شده و هم در حال اجراست.

نکته‌ی دوم این که روند کنش‌های ماه‌های اخیر آمریکا و اروپا در رابطه با ایران حاکی از تشدید تقابل است و نشانه‌ای از تلطیف فضا یا فراهم شدن زمینه برای ازسرگیری نوعی تعامل به چشم نمی‌خورد. در این شرایط، سخن از آماده بودن ایران برای تعامل با غرب بر سر احیای توافق برجام و بیان برخی سخنان و موضع‌گیری‌ها که خواسته یا ناخواسته پیام ضعف ارسال می‌کند، آن هم با ادبیات منسوخ دوره‌ی برجام و پیش از آن، اشتباهی بزرگ و نابخشودنی است.

و نکته‌ی سوم، روند روبه‌رشد ولو کندِ قرابت راهبردی دو کشور ایران و روسیه و اهمیت آن برای غرب است. مرور تحولات یک سال اخیر نشان می‌دهد که شکل‌گیری ائتلافی از کشورهای مخالف با نظم کنونی حاکم بر جهان با محوریت ایران، روسیه و چین مورد توجه جدی آمریکا قرار گرفته و تضعیف و ایجاد اختلال در این ائتلاف به‌طور جدی در دستور کار غرب قرار دارد. این اقدام هماهنگ کشورهای غربی با محوریت آمریکا را می‌توان در این راستا تفسیر کرد.

شماره‌ی خبر: ۰۰۹۱۴۰۳۰۷۱۰۱	تاریخ انتشار خبر: ۲۰ شهریور ۱۴۰۳ (۱۰ سپتامبر ۲۰۲۴)
https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2570	
https://www.gov.uk/government/news/uk-and-partners-respond-to-irans-transfer-of-ballistic-missiles-to-russia	
https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/e3/2675032	
برچسب: دفتر پایش دارایی‌های خارجی، آمریکا، ایران، روسیه، اوفاک، موشک‌های بالستیک، جنگ اوکراین، انتقال تسلیحات	

وضع ممنوعیت استفاده از نرم‌افزار و سخت‌افزارهای چینی در خودروهای آمریکایی

نگرانی‌های واشنگتن پیرامون امکان جاسوسی چین از شهروندان آمریکایی

وزارت بازرگانی ایالات متحده در یکم مهر ۱۴۰۳ (۲۲ سپتامبر ۲۰۲۴) از ممنوعیت استفاده از نرم‌افزار و سخت‌افزارهای چینی در خودروهای الکتریکی و هوشمند آمریکایی خبر داد؛ طرحی که تا حد زیادی به نگرانی‌های آمریکا از امنیت ملی شهروندان این کشور بستگی دارد. این قانون تقریباً تمام وسایل نقلیه‌ی جدید را که در جاده‌های ایالات متحده تردد دارند و دارای ویژگی‌هایی مانند بلوتوث، ارتباطات ماهواره‌ای و بی‌سیم هستند و همچنین، می‌توانند بدون راننده حرکت کنند، شامل می‌شوند. این خودروها، به واسطه‌ی اینترنت می‌توانند با دستگاه‌های داخل و خارج خودرو در ارتباط باشند و همین قابلیت، آنها را در مقابل تهدیدات خارجی آسیب‌پذیر می‌کند.

تحلیل:

«فناوری» یکی از چند حوزه‌ی اصلی درگیری بین آمریکا و چین است. تفوق چنددهه‌ای آمریکا بر سایر کشورها در حوزه‌ی فناوری یکی از اهرم‌های اصلی قدرت در اختیار آمریکا بود. با ظهور چین در سال‌های اخیر به‌عنوان یکی از کشورهای پیشرو در فناوری، به‌خصوص در چند فناوری خاص، آمریکایی‌ها احساس می‌کنند که هم‌اوردی جدی برای یکی از مؤلفه‌های قدرتشان در حال ظهور است. لذا در این زمینه نهایت حساسیت خود را به خرج می‌دهند. به‌طور خاص، در سه موضوع هوش مصنوعی، کوانتوم و میکروالکترونیک، آمریکا تدابیر ویژه‌ای برای ایمن‌سازی خود در نظر گرفته است که مصداق عینی آن را می‌توان در فرمان اجرایی ۱۴۱۰۵ مرداد ۱۴۰۲ بایدن مشاهده کرد. اقدام فوق در راستای همین ایمن‌سازی و جداسازی محصولات فناورانه‌ی مصرفی در آمریکا از زنجیره‌ی ارزش چینی است.

شماره‌ی خبر: ۰۰۹۱۴۰۳۰۷۱۱۰	تاریخ انتشار خبر: ۱ مهر ۱۴۰۳ (۲۲ سپتامبر ۲۰۲۴)
https://www.reuters.com/business/autos-transportation/us-propose-barring-chinese-software-hardware-connected-vehicles-sources-say-2024-09-21/	
برچسب‌ها: چین، آمریکا، خودروهای آمریکایی، جاسوسی، امنیت ملی	

تمدید تحریم‌های شورای اروپا علیه شخصیت‌های روسی

تداوم مجازات‌های اتحادیه اروپا علیه روسیه و حمایت‌ها از اوکراین

شورای اروپا در ۲۲ شهریور ۱۴۰۳ (۱۲ سپتامبر ۲۰۲۴) تصمیم گرفت که تحریم‌های مرتبط با شخصیت‌های سیاسی و اقتصادی روسیه را که در تضعیف یا تهدید تمامیت ارضی، حاکمیت و استقلال اوکراین دخالت داشته‌اند، تا ۱۵ مارس ۲۰۲۵ به مدت شش ماه دیگر تمدید کند. این تحریم‌ها، محدودیت‌های سفر برای اشخاص حقیقی، مسدود کردن دارایی‌ها و ممنوعیت در اختیار قرار دادن وجوه یا سایر منابع اقتصادی را در بر می‌گیرد. این محدودیت‌ها بر بیش از ۲۲۰۰ فرد و نهاد اعمال می‌شوند که بسیاری از آنها در پاسخ به تهاجم نظامی روسیه علیه اوکراین هدف تحریم قرار گرفته‌اند.

تحلیل:

بارها روی این نکته تأکید شده است که روند تحولات مرتبط با تقابل روسیه و اروپا (و به‌طور کلی غرب) و جنس تحریم‌های اعمالی بر مسکو حاکی از این واقعیت است که جدایی اروپا و روسیه در حال رسیدن به مراحل غیرقابل بازگشت است. حتی اگر جنگ نظامی بین دو کشور روسیه و اوکراین به‌نحوی به پایان رسد، بعید است که اولاً زمینه‌های ممکن‌کنندهی تقابل‌های آتی در آن حوزهی جغرافیایی-سیاسی به‌طور کامل از بین برود و ثانیاً، در سیاست آمریکا و غرب دربارهی تحریم‌ها و دور نگه داشتن روسیه و به‌طور کلی، کشورهای غیرهم‌سو از زنجیره‌های تأمین و ارزش غرب تغییری ایجاد شود. این تحلیل به‌خصوص پس از ورود چند ماه پیش آمریکا به تحریم‌های ثانویهی ریسک‌محور روسیه قوت بیشتری پیدا می‌کند. دلالت این ماجرا برای جمهوری اسلامی ایران این است که کشور باید با گذر از روایت‌ها و تحلیل‌های قدیمی که مبتنی بر جهان یک‌پارچه و مفهوم جهانی‌سازی بود، به فکر جانمایی صحیح خود در جهان جدید از جمله از طریق طراحی هم‌کاری‌های راهبردی و بلندمدت با کشورهایی چون روسیه و چین باشد و هم‌زمان، با نهایت دقت و هشیاری، مراقب اختلال‌گری غرب در این کلان‌پروژه باشد.

شماره‌ی خبر: ۰۰۹۱۴۰۳۰۷۱۱۱	تاریخ انتشار خبر: ۲۲ شهریور ۱۴۰۳ (۱۲ سپتامبر ۲۰۲۴)
https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/09/12/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-eu-individual-sanctions-over-territorial-integrity-prolonged-for-a-further-six-months/	
برچسب: شورای اروپا، تمدید تحریم‌ها، روسیه، جنگ اوکراین	

- تشدید تحریم‌های انگلیس علیه صنایع دفاعی ایران

<https://www.gov.uk/government/publications/notice-to-exporters-202424-trade-sanctions-against-iran-introduced-in-september-2024/nte-202424-trade-sanctions-against-iran-introduced-in-september-2024>

- تحریم مقامات ایرانی توسط استرالیا به بهانه‌ی نقض حقوق بشر

<https://www.foreignminister.gov.au/minister/penny-wong/media-release/targeted-sanctions-response-human-rights-violations-iran-0>

- تحریم حقوق بشری کانادا علیه پنج مقام ایرانی در سالگرد درگذشت مهسا امینی

<https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2024/09/canada-imposes-further-sanctions-against-iran0.html>

- تحریم ۱۲ فرد ایرانی توسط اوفک به بهانه‌ی نقض حقوق بشر

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2587>

- تحریم شرکت‌های چند کشور از جمله ایران توسط اوکراین به بهانه‌ی دخالت در جنگ اوکراین

<https://kyivindependent.com/zelensky-introduces-new-sanctions/>

- تحریم ۹ شرکت آمریکایی توسط چین به دلیل تداوم فروش تسلیحات آمریکایی به تایوان

https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/wjbxw/202409/t20240923_11494995.html

- اعمال تحریم‌های آمریکا علیه شبکه راشا تودی

<https://www.state.gov/alerting-the-world-to-rt-s-global-covert-activities/>

- تحریم‌های جدید آمریکا علیه اتباع روسیه و گرجستان با هدف محدودسازی تبادلات مسکو و پیونگ‌یانگ

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2590>

- لغو ۳۰ مجوز صادرات سلاح به اسرائیل توسط کانادا

<https://www.ctvnews.ca/politics/joly-says-canada-bars-any-canadian-made-arms-from-reaching-gaza-1.7032440>

- تحریم آمریکا علیه برخی اهداف مرتبط با تأمین مالی حزب‌الله

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2572>

- تحریم تاجر کامبوجی به دلیل دخالت در کلاهبرداری‌های ارز دیجیتال

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2576>

- تحریم برخی افراد ونزوئلایی به دلیل دست داشتن در پیروزی مادورو

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2577>

- تحریم برنامه موشکی پاکستان توسط آمریکا: احساس خطر واشینگتن از هم کاری نظامی چین و پاکستان

<https://www.state.gov/united-states-continues-to-impose-sanctions-on-suppliers-to-pakistans-ballistic-missile-program/>

- توقیف سه میلیون دلار از دارایی های «ایلان ماسک» در برزیل

<https://apnews.com/article/starling-supreme-court-brazil-afb5262691e02736deda08b8db752718>

- تحریم آمریکا علیه چهار شخصیت گرجستانی به دلیل نقض آزادی مطبوعات

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2580>

- تصویب تحریم صادرات سلاح به اسرائیل در مجمع عمومی سازمان ملل

<https://news.un.org/en/story/2024/09/1154496>

- خودداری برلین از صدور مجوزهای جدید برای صادرات سلاح به رژیم صهیونیستی

<https://www.reuters.com/world/germany-has-stopped-approving-war-weapons-exports-israel-source-says-2024-09-18/>

فهرست برچسب‌های تحریمی

واژه (برچسب)	صفحه	واژه (برچسب)	صفحه
امنیت ملی	۴		
انتقال تسلیحات	۳		
اوفک	۳		
ایران	۳		
آمریکا	۳ و ۴		
تمدید تحریم‌ها	۵		
جاسوسی	۴		
جنگ اوکراین	۳ و ۵		
چین	۴		
خودروی برقی	۴		
روسیه	۳ و ۵		
شورای اروپا	۵		
موشک بالستیک	۳		